

Netikett Tószegi Martin 10.B

- Ha nem egy Internet Szolgáltatón kerülsz kapcsolatba az Internettel, akkor fontos ismerned a munkáltatód szabályait az elektronikus levelek tulajdonjogáról; ezek mindenütt mások.
- Fel kell tételezned hogy az Interneten történő levelezés nem biztonságos, kivéve ha valamilyen rejtjelező eszközt (akár szoftvert, akár hardvert) használasz. Ne írd semmi olyasmit egy elektronikus levélbe, amit nem küldenél el levelezőlapon.
- Tiszteld a szerző jogait avval az anyaggal kapcsolatban, amit másolsz. Majdnem minden országban vannak a szerzők jogait védő törvények.
- Ha továbbküldesz (forward) vagy újrapostázol egy üzenetet, akkor ne változtasd meg annak a szóhasználatát. Ha ez egy neked írt személyes üzenet volt, és

egy csoportnak kívánod továbbadni, akkor kérjél először engedélyt a feladótól.

- Soha se küldj "lánc" levelet elektronikusan, Ezek tiltottak az Interneten. Ha mégis ilyet küldesz, az valószínűleg a hálózati jogaid csorbításával fog járni. Ha ilyesmit kapnál akkor értesítsd a helyi rendszeradminisztrátort.
- Egy jó ökölszabály: légy konzervatív a küldésben és légy liberális a fogadásban. Nem szabad indulatos leveleket küldened (ezeket "flame"-nek nevezzük) még akkor sem, ha provokálnak. Másik oldalról viszont, ne legyél meglepve, ha ilyet levelet kapsz, és okosan teszed, ha nem válaszolsz ezekre.
- Általában jó, ha ellenőrzöd a leveleid subject-jét mielőtt válaszolsz egy levélre. Van úgy, hogy az, aki korábban segítséget (vagy felvilágosítást) kért tőled, már írt egy levelet, aminek az a lényege, hogy "Tárgytalan". Szintén célszerű meggyőződni, hogy a levél, amire válaszolsz, az neked volt-e címezve. Lehet

hogy csak másolatot kaptál (cc:) az eredeti helyett.

- Könnyítsd meg a címzett dolgát. Sok levelezôprogram levágja a fejlécinformációkat amelyek a válaszcímedet tartalmazzák. Hogy biztos lehessél abban, hogy a többi ember tudja ki vagy, írd az üzeneted végére egy, esetleg két sort arról, hogy miképpen érhetnek el. Ezt a file-t már jóelőre elkészítheted, és az üzeneteid végére teheted aztán. (Néhány program ezt automatikusan megteszi.) Az Internetes szóhasználatban ezt "sig" vagy "signature" file-nak nevezik. A névjegykártya helyét veszi át a sig file. (És akár többféléd is lehet, a többféle szituációnak megfelelően.)
- Légy óvatos a címezéssel. Vannak címek, amelyek egy csoportot jelentek, a cím mégis úgy néz ki, mintha egyetlen ember lenne. Légy tisztában azzal, hogy kinek írsz.
- Figyelj a cc:-kre a válaszoláskor. Amikor már csak két ember között folyik a

kommunikáció, akkor ne küldd el ezeket a leveleket másoknak.

- Általában egy Internetet használó embernek nincs ideje az Internet ill. annak belső működésére vonatkozó kérdésekre válaszolni. Ne küldjél kéretlen információkérő leveleket olyan embereknek, akinek címét egy levelezési listában vagy egy RFC-ben láthattad. (A fordító megjegyzése: erre a célra is találsz természetesen megfelelő fórumokat.)
- Ne felejtse el, hogy azok az emberek akikkel kommunikálsz, az egész világon vannak szétszórva. Lehet, hogy annak a levélnek, amire azonnali választ vársz, a címzettje éppen alszik. Add meg neki a lehetőséget, hogy felébredjen, munkába menjen és belépjen, mielőtt úgy döntesz, hogy a levél nem érkezett meg, vagy a címzett nem törődik vele.
- Mielőtt hosszú, vagy személyes eszmecserét kezdeményezel, ellenőrizd a címet. Szintén helyes gyakorlat "Long" szót írni a hosszú üzeneteknek a subject-jébe,

mert így a címzett tudhatja, hogy időt kell szánnia az elolvasására. 100 sor felett számít hosszúnak egy üzenet.

- Légy tisztában azzal, hogy kihez kell segítségért fordulnod. Általában nem kell messzire menned. Keressél helyben olyan embereket, akik szoftver- és rendszerproblémák elhárításban segédkezhetnek. Szintén jó, ha tudod, hogy kit kell keresned, ha valamilyen megkérdőjelezhető vagy illegális anyagot kapsz. A legtöbb helyen a "postmaster" címre írhatod segítségkérő levelet, mert ezt a címet legtöbbször megfelelő tudással bíró ember olvassa.
- Soha ne feledd, hogy a címzett is emberi lény, méghozzá olyan, akinek kultúrája, nyelve, humora egészen más is lehet, mint a tiéd. Dátumformátumok, mértékegységek, idiómák sem mindenütt ugyanazok.
- Használj vegyesen kis- és nagybetűt, akár csak a közönséges íráskor. A CSUPA NAGYBETŰ OLYAN, MINTHA ORDÍTANÁL!

- Használj szimbólumokat hangsúlyozásra.
Erre gondoltam. Használj aláhúzásjeleket aláhúzásra. A kedvenc könyvem a _Háború és béke_.
- Használj "mosolygókat" (smiley) a hangszín jelzésére, de bánj velünk takarékosan. :-) példa ilyen "mosolygóra" (döntsd oldalra a fejed és nézzd meg úgy.)
Azonban ne feltételezd, hogy egy "mosolygó" szerepeltetése rögtön eléri, hogy a címzett egyetértsen veled, vagy hogy egy egyébként bántó megjegyzés élet elvegye.
- Aludj egyet, mielőtt érzelmektől fûtött választ küldenél egy üzenetre. Ha biztosan erős érzéseid vannak egy tárgyról, akkor helyezd azt FLAME ON/OFF jelek közé:
FLAME ON: Ez a fajta vita nem méltó arra a sávszélességre, ami a továbbításához kell. Teljességgel illogikus és érvekkel alá nem támasztott. A világ többi része is egyetért velem. FLAME OFF
- Ne írd vezérlő karaktereket vagy nem-ASCII karaktereket, kivéve ha a programod

elkódolja ezeket, vagy MIME attachment formájában küldöd. Ha elkódolva küldesz valamit, akkor próbálj megbizonyosodni arról, hogy a címzett vissza tudja majd kódolni azt.

- Légy tömör anélkül, hogy túlságosan lényegretörő lennél. Amikor egy levélre válaszolsz, csak annyit idézz az eredeti anyagból, hogy érthető legyen a válaszd és ne többet. Rendkívül rossz szokás az egész levelet idézni a válaszban - töröld ki a felesleget.
- 65 karakter széles, kocsivissza karakterrel lezárt sorokat írd. (Fordító megjegyzése: e dokumentumtól eltérően 72-76 karaktert is szoktak ajánlani.)
- A levél fejlécében kell, hogy legyen egy subject sor, ami visszatükrözi a levél tartalmát.
- Ha signature-t illesztesz a leveledbe, akkor azt fogd rövide. Ökölszabály: 4 sornál ne legyen hosszabb. Sok ember a kapcsolatért percenként fizet, és minél hosszabb az üzeneted, annál többet fizetnek.

- Ahogy egy levél (ma) nem lehet privát, úgy a levél (és a news) is (ma még) hamisítható, megváltoztatható. A változtatásokat nem mindig lehet felismerni (könnyen), így célszerű a józan ész alapján ellenőrizni egy üzenet valóságát, mielőtt elhisszük azt.
- Küldj egy rövid választ a feladónak, hogy megkaptad a levelét, ha úgy gondolod, hogy a levél fontossága szükségessé teszi ezt. Tedd meg ezt akkor is, ha részletesen válaszolni csak később lesz időd.
- Az, hogy egy adott beszélgetésből ki mennyit ért meg, az erősen függ az adott szituációtól. Egy adott e-mail környezetben megtanult normák nem feltétlenül vonatkoznak általában az Internetet használó emberekkel vonatkozó kommunikációra. Légy óvatos a helyi szlenggel és a helyi rövidítésekkel.
- Egy e-mail üzenet szállítási költsége nagyjából egyenlő a feladónál és a címzettnél (vagy szervezeténél). Ez alapvetően eltér a hagyományos levéltől, a telefontól, a rádiótól, és a TV-től. Egy levél

elküldése konkrétan hálózati szélességbe, diszk helybe, és CPU időbe is kerülhet. Ez az alapvető gazdasági oka, amiért nem illik kéretlen hirdetést küldeni e-mail-ben. (Ez ráadásul tilos is sok helyen.)

- Ne küldj nagytömegű kéretlen információt az embereknek.
- Ha a levelezőrendszered képes automatikus továbbküldésre, akkor vigyázz, hogy ne lépjen fel a rettegett "továbbítóhurok". Ez úgy jöhet létre, ha sok gépen állítod be az automata továbbítást, úgy, hogy egy neked küldött üzenet az egyik géptől a másikig utazik, majd a következőre és így tovább egészen addig, amíg visszaérkezik az első címre a levél... (Fordító megjegyzése: ennek elkerülésére nem mindenütt lehet automatikusan továbbküldött levelet továbbküldeni.)

- Ne írd csupa nagybetűvel, mert az kiabálásnak számít, használj kis- és nagybetűket is!
- Egy sor ne legyen 70 karakternél szélesebb!
- Légy tömör anélkül, hogy túlságosan lényegre törő lennél!
- Amikor egy levélre válaszolsz, csak annyit idézz az eredeti anyagból, hogy érthető legyen a válaszod és ne többet!
- Ne keveredj flame war-ba! Ne írd heves leveleket és ne válaszolj ilyenekre!
- Ne sértsd meg más vallási és hazájához fűződő érzelmeit!
- Ne káromkodj, ne írd trágárul!
- Ne írd a chatre vagy a fórumba oda nem illő dolgokat!
- Ha ezeket nem tartod be akkor a fórumból kitilthatnak.
- Használj szóközt is! (Felsorolásban a vessző nem helyettesíti a szóközt!)
- Ne használj többszörös írásjeleket!

Levelezési

Etikett

papíralapú
levelezésnek
közismertek a
szabályai.

Ezeket

A

lényegében az elektronikus levelezés során is be kell tartanunk, még

akkor is, ha elmondható, hogy az elektronikus levelezés sokkal kevésbé formális, mint a hagyományos, tehát a konvenciókhoz kevésbé kötelező ragaszkodnunk, például magyar nyelven gyakoribb a tegeződés.

Mindazonáltal kinek-kinek magának kell megítélnie, hogy milyen mértékben él ezzel a szabadsággal.

- Mivel a levelezés lényeges kérdése a gyorsaság, ne várakoztasd sokáig partneredet, legalább egy sort küldj neki, miért nem válaszolsz!
- Mindig (és lehetőleg a leginformatívabb módon) töltsd ki a Subject (Tárgy) rovatot!
- Az automatikus válaszfunkció (Reply) segítségével idézhetjük levelezőpartnerünk levelét. Élj ezzel a lehetőséggel, mert elképzelhető, hogy levelezőpartnered már nem emlékszik a témára!
- Többeknek címzett leveleknél, ha teheted, saját magadnak címezd a levelet és használd a Bcc funkciót a Cc helyett! Ebben az esetben senki nem kapja meg mások e-mail címét.
- Légy tömör anélkül, hogy túlságon lényegretörő lennél! Amikor egy levélre válaszolsz, csak annyit idézz az eredeti anyagból, hogy érthető legyen a válaszod és ne többet! **Rendkívül rossz szokás az egész levelet idézni a válaszban** - szerkeszd ki a felesleget! Inkább törölj belőle és csak a reagálást kiváltó sorokat hagyd meg a ">" jelek után, amelyet sok program alkalmaz.
- Sok levelezőprogram lehetővé teszi aláírás-állomány automatikus hozzáfűzését leveleinkhez. Ezeket lehetőleg kisebb terjedelműre

komponáld meg. Szükségtelen hosszú idézetekkel, ASCII-rajzokkal nehezítsd (a címzett számára esetenként bosszantóvá) tenni leveledet.

- A csupa nagybetűs szöveget sokan KIABÁLÁSNAK (screaming) érzik, és nehezebben is olvasható mint a kisbetűs vagy a vegyes (kisbetűket és nagybetűket egyaránt használó) szöveg.
- Lehetőleg csak ASCII formátumú leveleket küldj! A From (Feladó), a To (Címzett) és a Subject (Tárgy) rovatban semmiképpen **ne** használj ékezetes betűket!
- A 60 kbyte-os terjedelemnél hosszabb leveleket több részre tagolva küld! Ne írd 65-70 karakternél többet egy sorba! **Ne írd soremelés nélküli, lezáratlan sorokat, mert ezeket sok rendszer nem tudja kezelni!**
- Soha ne feledd, hogy a címzett is emberi lény, méghozzá olyan, akinek kultúrája, nyelve, humora egészen más is lehet, mint a tiéd! Dátum formátumok, mértékegységek, idiómák sem utaznak túl jól.
- Egy e-mail üzenet szállítási költsége nagyjából egyenlő a feladónál és a címzettnél. Ez alapvetően eltér a hagyományos levéltől, a telefontól, a rádiótól, és a TV-től. Egy levél elküldése konkrétan hálózati szélességbe, diszk helybe, és CPU időbe is kerülhet. Ez az alapvető gazdasági oka, amiért **nem illik** a kéretlen hirdetést elektronikus levélben küldeni. (Ez ráadásul tilos is sok helyen.)
- Ha nagyobb állományokat akarsz valakihez levélben eljuttatni, illendőségből előre jelezd ezt! Magyarországon nem haszontalan a nagyobb leveleket, állományokat az esti órákban elküldeni, hogy

az a címzettnek a lehető legalacsonyabb telefonköltséget okozza.

Nem vonatkozik ez a bérelt vonalra és a TV-NET-re.

- Használj szimbólumokat hangsúlyozásra: *Erre* gondoltam.
Használj aláhúzásjeleket aláhúzásra: A kedvenc könyvem a _Háború és béke_! Mosolyogj :-), szomorkodj :-(, csodálkozz :-O a megfelelő jelek használatával, mert az e-mail-ben nincs hangsúly!

Általános útmutató

- Ha egy szolgáltatással probléma akad, akkor először mindig a saját portádon kell körülnézni. Ellenőrizd (vagy ellenőriztesd) a file-, szoftver-, és hálózati beállításokat! Mindenképpen tedd ezt meg, mielőtt arra gondolsz, hogy a szolgáltató oldalán van a hiba és a szolgáltatót hibáztatnád érte! Ne feledd, hogy nem lehet minden oldalt minden böngészőre és mindenféle felbontásra optimalizálni!
- Vannak ugyan konvenciók a használt file-típusokra, de ne építs arra, hogy ezeket mindig betartják! Például egy ".doc" file nem feltétlenül Word file.
- Maguk a szolgáltatások is követnek bizonyos konvenciókat, mint a www.xyz.com. Miközben ezek ismerete hasznos, de megint csak nem bölcs erre építeni.
- Egyáltalán, **semmilyen** információról **ne** tételezd fel hogy pontos vagy naprakész! Az új technológiák lehetővé teszik bárkinek, hogy publikáljon, de az ezzel járó felelősséget nem mindenki érzi.
- Hacsak nem használasz titkosító és eredetiséget biztosító programokat, bármilyen információ amit az Interneten továbbítasz

"kint van a hidegen". Aki akarja megszerezheti, **megváltoztathatja**.

- Minthogy az Internet világméretű, találhatsz olyan információs szolgáltatást, amely gyökeresen eltérő kultúr- és szokáskörből ered. Amit te bántónak érzel, az abban a kultúrkörben teljesen elfogadott lehet. Maradj nyílt a világ felé!
- Ne feltételezz másokról több toleranciát, mint amennyi benned van!
- Ha egy népszerű gépről szeretnél információt elhozni, előzőleg nézd meg, nincs-e egy lista a "mirror (tükör)"-site-okról! Ha van ilyen, és a listában van hozzád közelebbi gép, használd azt!
- Ne használd más FTP site-ját arra, hogy egy (konkrét) harmadik személynek szánt file-t helyez el ott! Ezt egyszerűen szemételezésnek tartják, és általában nem elfogadott viselkedésforma.
- Ha problémád támad egy site-al, és oda fordulsz segítségért, minél több információt adj meg a probléma körülményeiről! Ezzel nekik is segítesz, hogy lokalizálhassák a hibát.
- Vedd figyelembe mindig, hogy ami Neked szórakozás, információ, az másoknak munka, amit legtöbbször ingyen végeznek.
- Használj saját account-ot, jogtisztá szoftvert és regisztrált e-mail címet akkor is, ha ez drága és nehéz - ezzel segíted azt, hogy később olcsóbb legyen mindez! Ne szöld le azokat, akik már régóta ezt teszik! Általános tapasztalat, hogy akik saját költségre vállalják az Internetet, jobban is becsülik.

Maradj mindig elegáns!

Vajon miért tartják a közösségi médiát annyian magánjellegű platformnak? Még ha sokkal informálisabb is az adott online tér, mint például egy szakmai oldal (lásd Facebook vs. LinkedIn), akkor is kitörölhetetlen digitális foltot hagyunk a személyes profilunkon. De mit gondol erről Steinberg?

„Ha az adott dolgot nem mondanád közösségi vagy munkahelyi környezetben, akkor online se tedd!”

Maradj mindig pozitív, még akkor is, ha egy troll piszkálni kezd téged. Ha belekeveredsz egy ilyen helyzetbe, még akkor is kerülj a kockázatát annak, hogy azonos módon kezeled az ellenségedet, mint ő téged, ha egyébként neked van igazad. Hagyd inkább a perpatvart, és ne reagálj a provokációra – legfeljebb csak miután lehiggadtál.

Mindig tarts szem előtt John Patrick Hickey, a közösségi média etiketről szóló könyvének (Upsz! Valóban ezt posztoltam?) tanácsát is, miszerint „ha tudod, hogy valamit jól csinálsz, akkor nem kell leértékelned másokat”.

Mutass jó képet magadról!

Ehhez a tanácshoz tényleg elég a józan ész, mégis rengetegen posztolnak magukról végtelenül kínos fotókat. Ezzel szintén az a probléma, hogy ha még törölted is e kellemetlen képeket, valahol továbbélnek az internet egy sötét zugában, akárcsak a lidércek. Mielőtt tehát úgy döntenél, hogy feltöltesz magadról egy vidám képet, például fehérneműben a fejed körül, talán kétszer is gondold meg, hogy valóban jó ötlet-e megtenni ezt.

A LinkedInen meg aztán pláne érdemes gondosan mérlegelni, vajon vigyorgó együgyűnek tűnsz-e a fotón vagy inkább sorozatgyilkosnak. Ugyanígy egy ZS-kategóriás celeb melletti pózolás vagy a napszemüveg-mikulássapka kombó sem túl kifizetődő megoldás.

A státuszod nem a naplód

Mindenkinek van legalább egy olyan ismerőse, aki kicsivel talán több információt oszt meg a kelleténél: ha csak egy pillanatra is összefutsz vele az utcán, öt perc után már mindent tudsz a legutóbbi szakításának kínos részleteiről. Ez persze kikerülhető helyzet, csak hogy az internet sajnos megadja a lehetőséget nekik arra, hogy a világhálón is így viselkedjenek. Hiszen végre sokkal szélesebb a közönségük, akik virtuális szemeiket folyamatosan a bizarr magánéleti részleteken legeltethetik.

Ha nem tudsz ellenállni a megosztás készítésének, takarékoskodj, és amennyire lehet, homályos, nem specifikus kifejezéseket használj az érintett felek kedvéért, vagy szimplán csak azért, hogy ne zargasd azokat a barátaidat, akik nem kíváncsiak a drámára.

Ne ügynökösködj!

Soha ne hirdesd a termékedet, szolgáltatásodat vagy üzleti lehetőségeidet valaki más nyilvános falán, mert hamar tiltólistára kerülsz, és joggal akasztják rád a „kétségbeesett parazita” címkét. Hasonlóképp soha ne használd fel üzleti célra azokat az elérhetőségi adatokat, amelyek az ismerőseid nyilvános profilján szerepelnek. A telemarketing ezen módja nem működik, és hamar blokkolva leszel. Vagy ami még ennél is rosszabb, jelentést fognak küldeni rólad.

Ne feledd, hogy termék vagy a kirakatban

Ha még nem tudtad, hogy a toborzók és a leendő munkáltatók folyamatosan a LinkedIn profilodat vagy a Facebook bejegyzéseidet kémlelik, akkor itt az ideje felébredni. Vess egy pillantást arra, milyen találati eredményeket dob ki rólad a Google. Vannak köztük Facebookon közzétett képek? Látsz néhányat a régi tweetjeid közül? Gondosan olvasd át a LinkedIn történetedet, és nézd meg, milyen kommenteket hagytál az éterben. Aztán az összes talált adatot próbáld meg a kiválasztók szemszögéből nézni. Van esetleg valami káros, rád nézve kínos dolog valahol, amit jobb, ha nem lát senki? Ugye nem akarsz, hogy a jelentkezésedet visszautasítsák egy rossz tweet vagy egy béna profilkép miatt, ami egy részeges karácsonyi partin készült rólad? Az első

benyomás nemcsak a valóságban, de az online világban is legalább ugyanolyan fontos. Vigyázz ezekre az apróságoknak tűnő hibákra!